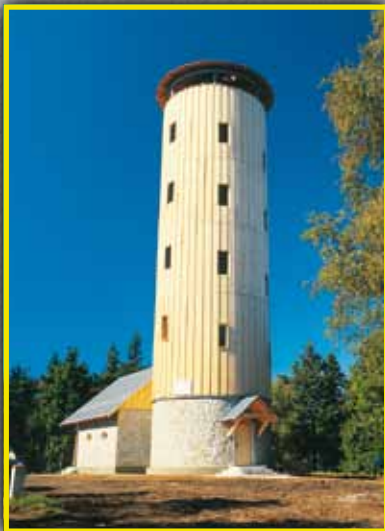

Nová rozhledna na Borůvkové hoře. **44**

sedla silnice Zlaté Hory - Petrovice. Rozhledna je přístupná denně od 9 do 18 hodin.

V Žulovské pahorkatině, přesněji v její části s názvem Bažantnice, se na vrcholu **Smolný** (404 m n. m.) rozkládá nádherné skalní město nazývané Venušiny mísky. Díky podivné kulovité odlučnosti žuly zde nalezneme krásně vyvinuté skalní útvary - mísy, sedadla, výklenky i voštiny. Tyto prohlubně, podle nichž dostaly Venušiny mísky název, byly v minulosti považovány za pohanské obětní mísy nebo byly spojovány s nadpřirozenými bytostmi, proto se k miskám váže řada pověstí. Z vrcholových skalisek se otevírá nádherný výhled na hřebeny Rychlebských hor a na Šíravu, což jsou jedinečné louky u obce Kobylá. Na Venušiny mísky se pohodlně dostaneme po zelené turistické značce vedoucí z nedaleké Vidnavy přes Velkou Kraš do Černé Vody. Cyklisté mohou využít pohodlnou značenou cyklotrasu č. 6047.

Putování po rozhlednách Euroregionu Glacensis na české straně zakončí nejvyšší hora Hrubého Jeseníku a celé

Moravy **Praděd** (1491 m n. m.). Na jejím vrcholu byla již roku 1912 vybudována rozhledna, která byla roku 1959 odstraněna. Na jejím místě vyrostla po roce 1970 televizní věž vysoká 145,5 m s vysílačem a rozhlednou ve výšce 40 m. V objektu věže je možnost občerstvení v restauraci. Vysílač na vrcholu tvoří výraznou dominantu Moravy. Při příznivých podmínkách lze odtud spatřit Krkonoše, polské roviny i Vysoké Tatry. Masív Pradědu je přírodní rezervací s charakteristickou květenou alpských polí. Na severozápadní straně se nachází Tabulové kameny s mnoha druhy mečů, lišejníků a jiných vzácných rostlin. Kvůli vzácné květeně je přístup na vrchol Pradědu povolen pouze po značených turistických cestách.

Vrchol Pradědu od Petrových kamenů. **47**

Masiv Sněžníku (Masyw Śnieżnika)

Pohled z vrcholu Sněžníku k Jeseníkům s nejvyšší horou Praděd.

Návštěvy rozhleden na české straně Euroregionu Glacensis skončily v Jeseníkách. Ale co polské rozhledny? Pomyslný kruh putování za rozhlednami a významnými vyhlídkovými body bude tedy uzavřen právě cestou po polském území. Hranici přejdeme v oblasti masivu již vzpomínaného **Králického Sněžníku**, na jehož vrcholu stála v minulosti rozhledna. Její základy jsou dodnes patrné. Snahou polských turistů i místních samosprávných orgánů je obnovení rozhledny.

Zasněžený vrchol Sněžníku a dřevěná rozhledna na Černé hoře.

Součástí masivu je i **Černá hora** (Czarna Góra), vysoká 1205 m n. m., známé středisko zimních sportů se čtyřmi kilometry upravovaných sjezdových tratí. Na vrchol je nejjednodušší cesta sedačkovou lanovkou (délka 1367 m) ze střediska Sienna nedaleko Stronia Śląskiego. Pěší turisty sem přivede zelená značka z Międzygórze do Stronia Śląskiego nebo červená hlavní sudetská stezka (Główny Szlak Sudecki) z Hali pod Śnieżnikiem do Ładka Zdroju. Na vrcholu stojí dvanáctimetrová dřevěná rozhledna. Z její plošiny je výhled na Bystřické hory, hřeben Orlických hor, Králický Sněžník i Jeseníky.

Na jih od Kłodzka při silnici do Bystřice (Bystrzycy), nedaleko obce Żelazno, se na vrcholku kopce **Wapniarka** (518 m n. m.) buduje dřevěná vyhlídková věž, která by měla být dokončena v roce 2007.

Pohled z rozhledny na Černé hoře.

Bystřické hory (Góry Bystrzyckie)

49 Dřevěná vyhlídková věž na rašeliništi u Zieleńce.

Největší přírodní raritou a chráněnou přírodní rezervací jsou **rašeliniště u Zieleńce** (Torfowisko pod Zieleńcem), kde můžeme obdivovat unikátní floru. Přetrvala zde z doby ledové. Celou oblastí vede

50

Panorama z vrcholu Jedlnik v Bystřických horách.

naučná stezka, ale pro lepší shlédnutí celého prostoru byla v **rezervaci Topieliska**, ve výšce 755 m n. m. vybudována dřevěná vyhlídková věž. V současné době však výhled z plošiny omezují vzrostlé stromy. Rezervace je snadno přístupná z parkoviště při silnici ze Zieleńce do Dusznik Zdroju (autobusová zastávka). Odtud pak pěšky po zelené značce. Lehce dostupným vyhlídkovým bodem je **Jedlnik** (746 m n. m.) při tzv. Sudetské autostrádě v Bystřických horách nedaleko Gniewoszowa. Je s něho krásný pohled na Východní Sudety a masiv Sněžníku. Pomník na Jedlniku připomíná přechod vojsk krále Jana III. Sobieského v roce 1683. Nejvyšší vrchol Bystřických hor **Jagodna** (977 m n. m.) se díky své výšce stal přirozenou vyhlídkou s dokonalým výhledem na českou i polskou část euroregionu. Nejkratší přístup je přes hraniční přechod Orlické Záhoří – Mostowice, po horské silničce do průsmyku Spalony a od chaty „Jagodna” po modré značce cca 5,5 km.

51

Jagodna se svou výškou přirozeně vystupuje z hřebenové partie Bystřických hor.

Stolové hory (Góry Stołowe)

Pohled z Velké Hejšoviny do obce Pasterka a na z in-verze vystupující Broumovské stěny a Javoří hory.

Nedaleko Karlova (Karlowa), na cestě mezi Hejšovinou a Bludnými skalami (Szczelińcem a Błędnyimi Skalami) se nachází skupina skal zvaná **Narožník** (Narożnik). Z vyhlídky v nadmořské výšce 851 m jsou, tak jak říkají polští sousedé, spanilé vyhlídky na Orlické hory a Levinskou vrchovinu. Nejlepší přístup je z průsmyku Lisiej, kde lze na parkovišti nechat auto a po modré turistické značce dojít cca 300 m.

Chata na Velké Hejšovině a vyhlídka na plošině Narožníka.

Takřka při česko-polské hranici se rozkládá jedna ze Stolových hor, a to právě ta nejvyšší. **Velká Hejšovina** (Szczelińiec Wielki) (919 m n. m.) je jedním z nejatraktivnějších míst hor. Tvoří jej plošina o rozměrech 600 x 300 m s krásným skalním městem, téměř ze všech stran ohraničená skalními stěnami vysokými 60 m. Nejkrásnější vyhlídky jsou z teras u chaty nebo z teras na jihovýchodě. Na vrchol vede stezka s 665 schody, kterou vybudoval hostinský z Karlova F. Pabel spolu s majorem B. von Rauchem. Právě F. Pabel vytvořil prohlídkovou trasu a nazval většinu skal. Za vstup na Hejšovinu se platí a pohyb je povolen pouze po vyznačených stezkách, protože celý vrchol je přírodní rezervací. Malý Szczelińiec (895 m n. m.) je z důvodu ochrany přírody pro turisty nepřístupný.

Bludné skály.

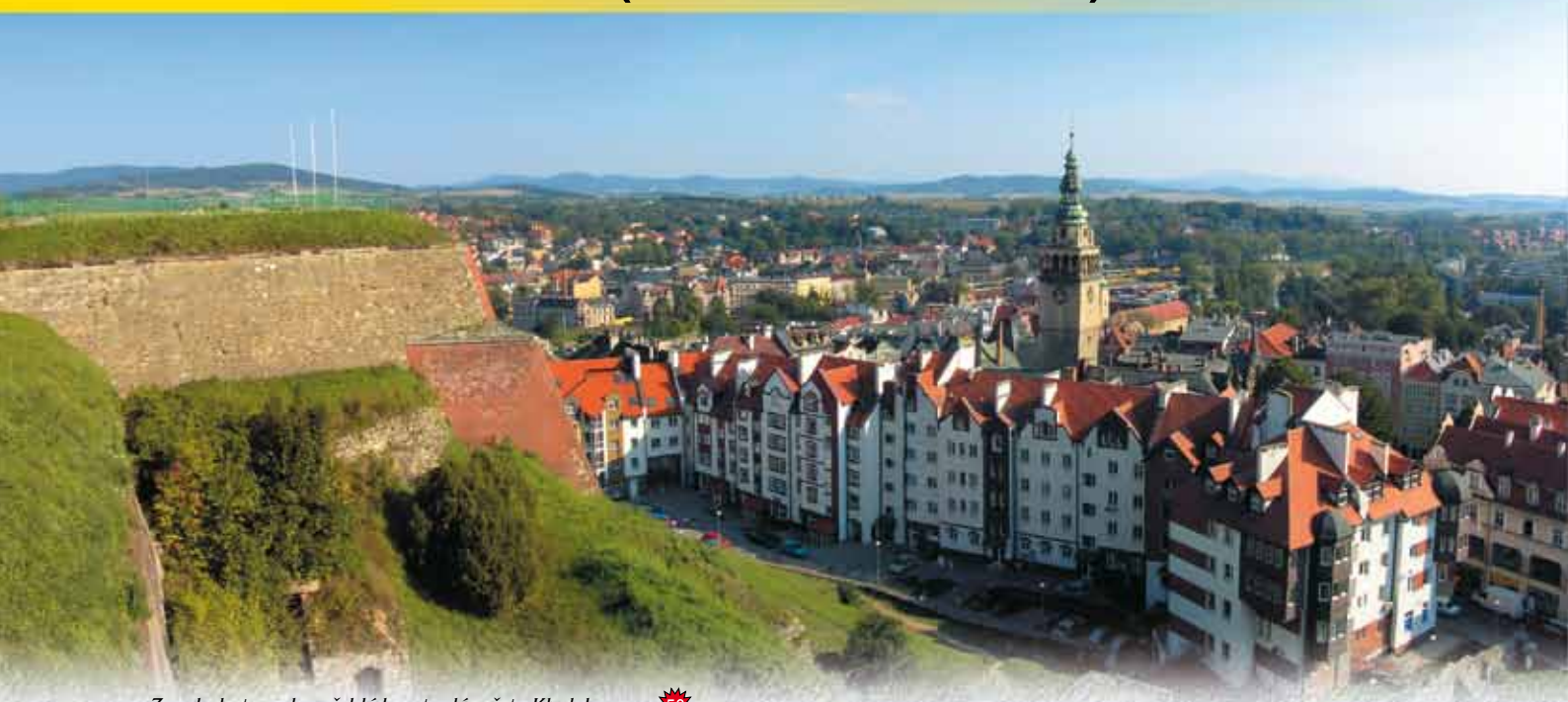
Pohled z Broumovských stěn k Hejšovíně a hřebenu Bludných skal.

Bludné skály (Błędne Skały) jsou bezesporu největší přírodní atrakcí oblasti. Bludné skály jsou tvořeny labyrintem rozsedlin mezi mohutnými skalními bloky, jimiž vede prohlídková trasa. Z vyhlídky v nadmořské výšce 852 m je vidět především do Čech, na Broumovské stěny a Krkonoše. Přímo v areálu Bludných skal je parkoviště, jezdí se kyvadlově, směr se mění po jedné hodině.

Pohled z Narožníka směrem k Orlickým horám.

Kladská kotlina (Kotlina Kłodzka)

Z vrcholu tvrze lze přehlédnout celé město Kłodzko.

Město Kladsko (Kłodzko) samo o sobě zaujme svou architekturou, která byla podřízena vojenskému charakteru města. Největším místním unikátem je bezesporu **pevnost Kladsko** (Twierdza Kłodzka), obří – bezmála dvacetihektarový a v Polsku nejceněnější – obranný systém ze 17. až 18. století. Jsou tu soustředěny ukázky umění různých evropských škol vojenského inženýrství. Atrakcí pevnosti je turisticky zpřístupněná prohlídková trasa, vedoucí částí mnohakilometrového labyrintu podzemních chodeb. Z vyhlídky na valech pevnosti se před návštěvníkem otevře pohled na město a na Bystřické i Rychlebské hory. Kromě vojenské pevnostní architektury upoutá návštěvníka gotický, barokně upravený kostel

Nanebevzetí Panny Marie s náhrobkem Arnošta z Pardubic a gotický kamenný most přes Kladskou Nisu.

S podobnou pevnostní stavbou se můžeme seznámit také v nedaleké **Stříbrné Hoře** (Srebrna Góra). V Sovích horách byl komplex vybudován v letech 1765-77 a bez větších změn se dochoval do dnešních dnů. Pevnost, podle systému stavby zvaná Donžon, vytvořila zázemí pro bezmála čtyři tisíce vojáků, chránilo ji 264 děl a pro zásobování pitnou vodou bylo v objektu devět studní. Ta nejhlubší na Fortu Ostrog je hluboká 84 metry. Stříbrná Hora je také nazývána Slezský Gibraltar. Z pevnostních valů je krásně vidět na Soví hory, při dobré viditelnosti lze zahlédnout i Wroclav.

Pohled na Stříbrnou horu a Soví hory.

Vladzická vrchovina (Wzgórza Włodzickie)

Pohled z cihlové věže na Hoře Všech svatých.

Nedaleko Nowej Rudy, na vrcholu kopce vysokého 648m n. m., který se nazývá **Hora Všech svatých** (Góra Wszystkich Świętych) byla v roce 1913 postavena cihlová věž, vysoká asi 17 m. Je z ní pěkný výhled všemi směry.

Druhá vyhlídková věž v sousedství Nowe Rudy stojí na **Hoře svaté Anny** (Góra Świętej Anny) 647m n. m. Bohužel byla tato krásná stavba z roku 1911 využita pro televizní převaděč a je pro veřejnost nepřístupná. Místní občané tvrdí, že věž čeká na slitování, a proto se snaží o její návracení turistům. V těsné blízkosti rozhledny stojí kostelíček z roku 1644, zasvěcený svaté Anně.

V současné době uzavřená vyhlídková věž na Hoře svaté Anny.

V pevnostním komplexu Stříbrné Hory je expozice vojenských zbraní a cihlová rozhledna na Hoře Všech svatých.

Soví hory (Góry Sowie)

Hrad Grodno a ocelová rozhledna na vrcholu Kalenica.

Vznik hradu **Grodno**, postaveného na vrcholu hory Choina (450 m n. m.), je datován přelomem 12. a 13. století. V letech 1545–1587 byl ke gotickému hornímu hradu přistavěn renesanční dolní palác. V jeho zdech se nyní nachází muzeum a zázemí pro turisty. Z hradeb i věže je krásný výhled na Soví hory, Bystřickou dolinu a Bystřické jezero. Nejkratší přístup je ze Záhoří Slezského (Zagórza Śląskiego). Nejvyšší horou Sovích hor je **Velká Sova** (Wielka Sowa) (1015 m n. m.). Na jejím vrcholu byla v roce 1906 vybudována 25 m vysoká rozhledna. K rozhledně vede červená značka, z parkoviště v Sokolím průsmyku (Przelecz Sokola) asi dva a půl kilometru. Z věže je nádherný kruhový výhled od Králického Sněžníku přes Bystřické a Stolové hory až po Krkonoše.

Rozhledna na nejvyšším vrcholu Sovích hor - Velká Sova.

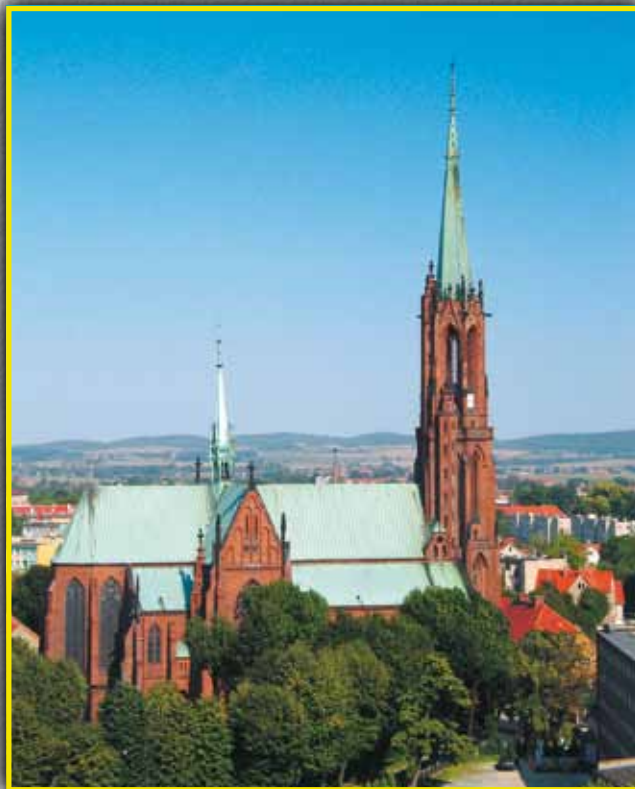
61

Z ocelové rozhledny na vrcholu Kalenica je výhled na Javoří hory a Broumovské stěny.

Třetí nejvyšší horou Sovích hor je **Kalenica** (964 m n. m.) s patnáctimetrovou ocelovou rozhlednou poskytující přibližně stejný výhled jako Velká Sova. Z Jugowského průsmyku (Przelecz Jugowska) mezi obcemi Sokolec a Kamionki vede červená značka jihovýchodně asi 3 km k rozhledně.

Pěkný pohled na Soví hory nabízí i věž kostela Nanebevzetí nejsvětější Panny Marie v **Bielawie**, která se nachází v jejich podhůří.

Novogotický kostel byl dostavěn roku 1876 na místě původního gotického kostelíku. Věž o výšce 101 m je třetí nejvyšší věží v Polsku. Obecně je užívána jako vyhlídkový bod a je přístupná veřejnosti.

Věž kostela Nanebevzetí nejsvětější Panny Marie v Bielawie.

63

Okolí Valbřichu (Ziemia Wałbrzyska)

Zámek Książ.

Severně od Walbrzychu, u města Swiebodzice, leží uprostřed parku překrásný a rozlehlý (třetí největší v Polsku) zámek **Książ**, postavený ve 13. století jako část obranného systému svídnického knížectví. V 18. století byl původní hrad přeměněn v mohutný a okázalý barokní zámek. Obdivuhodná je např. vodní terasa ozdobená 27 fontánami. V době 2. světové války se zámek změnil v sídlo německého štábu a unikátní barokní interiér byl tehdy značně poškozen.

Věž zámku, vysoká 47 m, umožňuje shlédnout Slezskou nížinu a Książanský přírodní park takřka z ptačí perspektivy.

Panorama Kamených hor z Velkého Stožce.

Rozhledna na hoře Chelmiec a na Velkém Stožci.

Přímo nad městem Walbrzych byla na hoře **Chelmiec** v nadmořské výšce 869 m postavena kamenná, 22 metrů vysoká, romantická rozhledna jako částečná napodobenina hradní zříceniny. Nyní je po rekonstrukci a od roku 2007 bude opět přístupná veřejnosti. Na vrchol vede řada turistických cest.

Na čedičovém vršku **Velký Stožec** (Stožek Wielki) nad obcí Unisław Slezský (Unisław Śląski), ze které také vede nejkratší cesta, byla v nadmořské výšce 841 m vybudována dřevěná vyhlídková věž. Z ní je pěkný výhled na Valbříské hory.

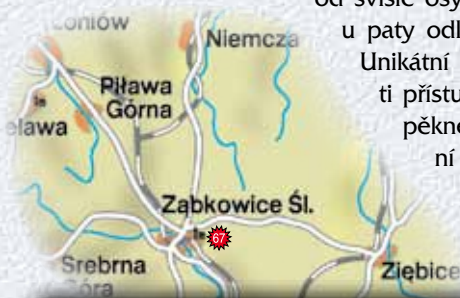

Sudetské předhůří (Przedgórze Sudeckie)

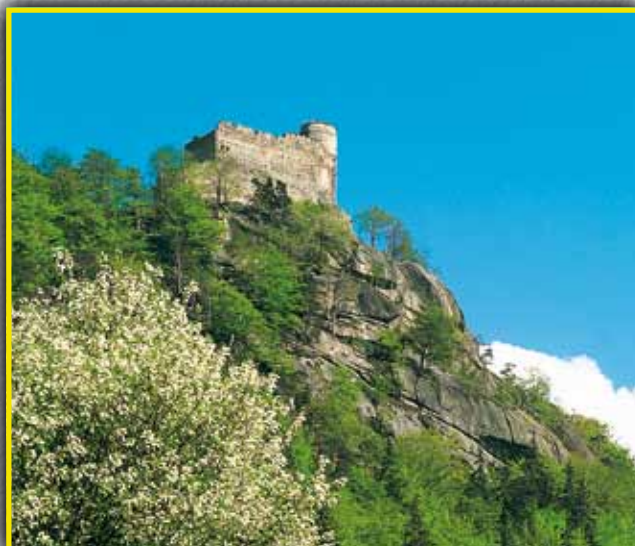
Pohled na hřeben Krkonoš.

Křivá věž ve Slezských Zabkovicích (Ząbkowice Śląskie). Vedle kostela svaté Anny byla koncem 13. století vybudována volně stojící zvonice. Pravděpodobně vlivem zemětřesení došlo k posunu v základech a věž se odklonila od svislé osy. Při výšce 38m je u paty odkloněna o 150 cm. Unikátní stavba je veřejnosti přístupná a ochoz nabízí pěkné výhledy na Střední a Východní Sudety, stejně tak jako na předhůří.

Křivá věž ve Slezských Zabkovicích.

67

Zřícenina hradu Chojnik.

68

Putování za rozhlednami a vyhlídkovými místy začalo v Krkonoších. Kruh se uzavírá opět v Podkrkonoší, tentokrát na polské straně Euroregionu Nisa. Severovýchodně od Sněžky, nad městečkem Sobieszów, se vypíná vrch (627m n. m.) se zříceninou **hradu Chojnik**. Z hradní věže je krásný výhled na Jizerské hory i hřeben Krkonoš. Při pohledu na opačnou stranu je vidět město Jelení Hora s okolím. Od parkoviště v Sobieszówě je hrad dosažitelný po 2 km chůze po černé a červené značce.

Putování za atraktivními výhledy končí. Nebylo v možnostech této publikace popsat všechna krásná vyhlídková místa celého euroregionu. Ale doufáme, že i tento stručný přehled vás naladí k návštěvě některého z nich, ať již na české, nebo na polské straně.

Přejeme vám při vašem putování za krásnými výhledy hezké počasí, průzračný vzduch a dobrou náladu.

Použité prameny:

Pohorecký Vlad.: **Tipy na výlet** (2), Radioservis, Praha, 2001
Nouza Jan: **Rozhledny Čech, Moravy a Slezska**, nakladatelství 555. Liberec, 1999

Vítek Jan: **Příroda bez hranic**, Oftis, Ústí nad Orlicí, 2001

Vítek Jan: **Krajinou severovýchodních Čech**, Oftis, Ústí nad Orlicí, 2000

Kolektiv: **Přes Krakonošův revír a Kačenčínu říši**, Euroregion Glacensis, 2005

Internetové stránky a mapový materiál

www.euro-glacensis.cz

Vydal: Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregion Glacensis
Rychnov nad Kněžnou, Česká republika
ve spolupráci s Stowarzyszeniem Gmin Polskich Euroregionu Glacensis
Kłodzko, Polsko

Texty: PaedDr .Mgr. Josef Lukášek.

Foto: Lubomír Imlauf (56), Tomasz Gmerek (23), Jaroslav Michalak (4), Horst Bauer (3),
Janusz Moniatowicz (3), Miroslav Podhrázký (1), Petr Toman (1).

Grafický design a mapa: Miloš Kaválek. Litografie: Reklamní studio Kazi.

Tisk: GZH s.r.o.

„Tento projekt byl spolufinancován ze zdrojů EU, z fondu ERDF,
v rámci Iniciativy INTERREG IIIA ČR – PL“

CZ PL **interreg IIIA**